

בלבבי משכון אבנה

נקודה

מתוך הפרשה

תצריע

בפרשתן (יג, לג) כתיב "וְהִתְגַּלַּח" בג' רבתי. ואיתא בקידושין שזהו אמצעיתה של התורה בפסוקים. יואיל הרב לשפוך אור על הקשר בין הג' רבתי לנקודת האמצע דפסוקים דייקא, ועוד מדוע יש צורך שתהיה גדולה.

ביאור מורינו הרב שליט"א

בתיבות, זהו ג-ד, גמול דלים, ושקול ככל התורה שלפניה ושלאחריה, עכ"ל. וכן הוא ברבנו אפרים (על אתר). ועיין ספר אך פרי תבואה (ד"ה והתגלח).

ובשפתי כהן (ויקרא, יג, כט) כתב, וז"ל, "והתגלח", היה לו לומר וגילח, כלום יש ספר שמספר גרמיה, אלא אמר "והתגלח", שיקשט עצמו מבפנים, שהוא הגילוח האמיתי, כי זה הגילוח חוזר וצומח, אמנם הגילוח של פנים אינו חוזר וצומח מאליו, אלא ע"י מעשיו, לזה ג' רבתי לרמז למה שאמרנו, עכ"ל. וכתב בפרדס יוסף, וז"ל, "והתגלח", יש ג' רבתי, והפסוק הוא ל"ג, רמז שמותר להתגלח בל"ג בעומר, עכ"ל. ועוד רמז לתגלחת ראשונה שמגלחים התינוק בהיותו בן ג' שנים. עיין עטרת ישועה (מועדים).

ועוד רמז בו לשלושת ימי הגבלה שמותר להסתפר בו. והנה דייקא ג' של גלח הוא אמצע של פסוקים (עיין אגרות משה, מ"ט, סימן ח), פסוקים לשון הפסקה. והמגלח עושה הפסקה אם אינו מגלח הכל, כמ"ש "ואת הנתק לא יגלח". ונשאר שלשה שער מכאן ושער מכאן ואמצע מגולח, והבן.

"ושורש" התגלחת הוא מ"ש (זוה"ק ח"ג, קלו ע"א) בפלגותא (פל-ג) דשערי אתחזי אך אורחא דקיק וכו'. ושם מקום פנוי משערות, והוא שורש התגלחת ושם נחלק החוש לשלוש, שערות מכאן ושערות מכאן והעדרם באמצע.

אמרו חז"ל, גימל גדול, להכשירו בכל אדם ואפילו בגוי. גוי, אות ראשונה ג', ולכך דייקא גימל גדולה. ועיין אפיקי ים (ח"ב, סימן לד). עוד אמרו חז"ל, ג' גדולה לפי שאותו גלוח היה בטהרה. שע"י הגלוח היה יוצא מטומאה לטהרה. ולפ"ז ג' לשון גדלות. כי טומאה בבחינת קטנות, וטהרה בבחינת גדלות. ובקטנות רמזו בספרים שבא צרעת על לשון הרע וגאוה - ג' גדולה, שהורג שלשה, ושקול כנגד ג' עבירות חמורות. וכן יש במצורע ג' תגלחות, ועוד רמזים של שלשה רמזו. עוד אמרו במדרש לקח טוב (על אתר) ג' גדול, והתגלח בכל אדם, והתגלח בכל דבר. שלא בעי ע"י תער, עיין מלבי"ם (תזריע, אות קל"א). וזהו ג' גדולה, כי נשאר שער גדול, כי אינו תער. וכתב ר' חיים פלטיאל (על אתר), וז"ל, ג' גדולה, כי ג' צריכין גילוח גדול: מצורע, נזיר, ולוויים. ועיין בפענח רזא (על אתר) שכתב כן, והקשה שם בהג"ה שיש גילוח נוסף; ביפת תואר, עיי"ש. ועיין בעל הטורים (על אתר).

ובמשך חכמה (על אתר) כתב, וז"ל, ג' רבתי לרמז ששלושה לאוין נדחים בתגלחתו, שער זקנו ואף אם הוא כהן ודכתיב ביה לאו יתרא, ונזיר, והרי ג' לאוין כולם דוחה אותם תגלחתו, עכ"ל. ועיין קרן אורה (נזיר מא ע"א, ד"ה והנה הרמב"ם).

וביאר רבנו אלעזר מגרמיזא (הובא בחומת אנך, תזריע אות ז') וז"ל, ג' ב"והתגלח" גדולה, רומזת לגמילות חסדים, לומר גדולה גמילות חסדים ששקולה ככל התורה, שכן ג' "והתגלח" היא אמצע התורה בפסוקים ודרוש דרש הוא אמצע.

בלבבי משכן אבנה

נקודה

מתוך הפרשה

מצרע

בפרשתן (יד, ד) נאמר בטהרת המצורע, "וְצִנֹּה הַפֶּה וְלָקַח לְמִטְהָר שְׁתֵּי צִפֹּרִים חַיִּים טְהוֹרוֹת, וְעֵץ אֶרֶז וְשִׁנֵּי תוֹלַעַת זָאֵב". ובהמשך הפרשה בעניין טהרת הבית נאמר (יד, מט) "וְלָקַח לְחֹטָא אֶת הַבַּיִת שְׁתֵּי צִפֹּרִים", ללא ציון שתהיינה חיות וטהורות. ענין חיות הציפורים מובן מהמשך הפסוקים, האם גם כאן צריכות הציפורים להיות טהורות?

ביאור מורינו הרב שליט"א

ולפיכך לא נאמר כן בטהרת בתים, כי נודע, נפש - כבוד, רוח - לב, נשמה - מוח, חיה - בגדים, יחידה - בית, ולכן טהרת בתים היא משורש היחידה ולא רק מן חיה, והבן.

ופרשות טהורות אמרו (חולין, שם) כמה שיטות, טהורות, למיעוטי ציפורי עיר הנידחת, ואו שלא לזווג אחרת קודם שילוחיה, או למיעוטי ציפורים שהחליפן בעבודה זרה, או למיעוטי עוף שהרג את הנפש. והבן, חיות טהורות, ר"ת חט, שורש של מילת חטא, אלא שאות אלף נעלמת כנודע מהבעש"ט; שבחטא, אלופו של עולם נעלם. ומצד חיות, חטא גימט' ח', זה לעומת זה. אולם מצד היחידה, חטא לשון חיסרון, היפך שלמות, וזהו מדרגת היחידה, שלמות.

וכנגד נגעי אדם, אמרו טהורות שלא לזווג אחרת קודם שילוחיה, כי הזיווג הוא במדרגת חיה, שלכך תחילה נקראת חוה, חיה. וכן עוף שהרג את הנפש היפך חי - חיה. אולם כנגד נגעי בתים שהוא בחינת יחידה, הוא דין של החליפן בע"ז, או ציפורים של עיר הנידחת, בחינת ע"ז, שהוא היפך אמונה והכרה בהווית אמיתתו, שהוא בחינת יחידה.

כתב הרמב"ם (הלכות טומאת צרעת, פט"ו ה"ח) וז"ל, כיצד מטהרין את הבית המנוגע, אחר החליצה והטיחה מביא מים חיים בכלי חרס ושתי ציפורים ועץ ארז ושני תולעת, כטהרת אדם שביארנו לכל דבר, עכ"ל. והרי ששנים ציפורים חיות טהורות הן לנגעי אדם והן לנגעי בתים.

ופירוש חיות אמרו (ספרא, מצורע, א, א, י"ב) חיות ולא שחוטות. ובחולין (קמ ע"א) אמרו, מאי חיות לאו שחיות בפיק (ראויה לאכילה) וכו', לא שחיין ראשי איברים שלהם, למעוטי חסר איבר ולמעוטי טרפות. ואמרו (לקח טוב בראשית ז, טו) שתי ציפורים חיות, בריאות ולא חולות. והבן, הפך חי-חלל, חיסרון. וזהו היפך מצורע החשוב כמת.

ושורש הדין שנצרך חיות, אמרו (זוה"ק מצורע, נד ע"ב) כאן נאמר שתי ציפורים, לא ידעין דאינון חיות אלא והא אוקמוה, אבל חיות, חיות ממש, כד"א (יחזקאל יא, טו) וארא החיות לקבל אתר דינקיי מינייהו נביאי מהימני. וזהו עומק מ"ש (חולין שם) שחיות בפיק, וכמ"ש (חגיגה יג ע"ב), מאי חשמל, א"ר יהודה, חיות אש ממללות. וזהו חיות בפיק דייקא, והבן.

וכתב רש"י (שם), וז"ל, לפי שהנגעים באים על לשון הרע שהוא מעשה פטיט, לפיכך הוצרכו בטהרתו ציפורים שמפטפטין תמיד בציפצוף קול, עכ"ל. ולהנ"ל נצרך דייקא ציפורים חיים, כנגד החיות שבו בבחינת חיות בפיק, חיות אש ממללות, והוא בחינת חיה של נפש - רוח - נשמה - חיה - יחידה.